

تاثیر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود

دکتر علی اکبر رجبی

استادیار گروه حسابداری، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، پیشوا، ایران.
rajabicpa@yahoo.com

دکتر مهدی پناهی

استادیار گروه حسابداری، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، پیشوا، ایران.
Mehdi.panahi1359@gmail.com

علی شجاعی

دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد ورامین - پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، پیشوا، ایران. (نویسنده مسئول).
ali.shojaei66@yahoo.com

شماره ۹۶ / پاییز ۱۴۰۳ (جلد سوم) صص ۲۳۶-۲۵۴
چشم انداز حسابداری و مدیریت (دوره هفتم)

چکیده

در دنیای امروز شاهد تلاش های روز افزون برای هماهنگ سازی استانداردهای حسابداری در سطح بین المللی هستیم. رشد تجارت بین المللی و افزایش روز افزون سرمایه گذاری های مشترک چند ملیتی در کشورهای مختلف، ضرورت مربوط بودن، به هنگام بودن و قابل مقایسه بودن اطلاعات و گزارشهای مالی را دو چندان کرده است. این تحقیق به بررسی تاثیر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود می پردازد. برای انجام این تحقیق نمونه ای از ۹۷ شرکت از شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب گردید. این پژوهش، برای دوره ۱۳۹۳ الی ۱۴۰۲ صورت گرفت که در مجموع ۹۷۰ مشاهده برای تحقیق موجود می باشد. روش آماری مورد استفاده در این تحقیق روش رگرسیون چند متغیره به شیوه پانل دیتا است. نتایج حاصل از فرضیات تحقیق نشان دهنده این مطلب می باشد که بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با عدم تقارن اطلاعات رابطه معنی داری به صورت معکوس وجود دارد، اما بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی داری به صورت مستقیم وجود دارد.

واژگان کلیدی: استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی، عدم تقارن اطلاعات، کیفیت سود.

مقدمه

مفهوم کیفیت گزارشگری و اندازه گیری، قدمتی برابر با مفهوم گزارشگری مالی دارد. با پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی در تعداد زیادی از کشورهای جهان، کیفیت گزارشگری مالی اهمیت زیادی برای تصمیم گیرندگان اقتصادی پیدا کرده است و کشورهای پذیرنده ادعا می کنند به کارگیری استانداردهای مذکور کیفیت گزارشگری مالی را بهبود بخشیده است. موضوع کیفیت گزارشگری مالی به عنوان یکی از نگرانی های حسابداران، مقررات گذاران و استفاده کنندگان اطلاعات مالی مطرح است. دلیل این است که گزارشگری مالی، ابزار اساسی برای برقراری ارتباط بین افراد درون سازمانی و برون سازمانی است و نتایج معاملات و رویدادها را در قالب صورت های مالی گزارش می کند. تصمیم گیرندگان از این اطلاعات برای ارزیابی شرایط اقتصادی واحد گزارشگر استفاده می کنند؛ از این رو تمامی استفاده کنندگان گزارش های مالی، انتظار دارند اطلاعات درست و مناسبی از شرکتها دریافت کنند؛ با این حال رویدادهایی مانند رسوایی شرکتهایی مثل انرون، ورلداکام و... تردید زیادی در کیفیت گزارشگری مالی به وجود آورد (رحمانی و همکاران، ۱۳۹۹). نیاز به یک چارچوب مفهومی، شامل ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری، برای تهیه

گزارش‌های با کیفیت حسابداری، ضروری است تا مقایسه‌پذیری در سطح بین‌المللی را برای ذی‌نفعان اصلی خود، یعنی سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان، تضمین کند (مارتینز و همکاران، ۲۰۱۲). در صورت استفاده از استانداردهای یکنواخت گزارشگری مالی، به‌سادگی می‌توان وضعیت مالی شرکت‌های سراسر دنیا را با یکدیگر مقایسه کرد و از پیچیدگی و هزینه‌های متفاوت پرهیز کرد. اگرچه قابلیت مقایسه در استانداردهای ملی هر کشور نیز وجود دارد، مقایسه‌پذیری جهانی، نیاز حیاتی بازار، محققان و سرمایه‌گذاران است که این نیازها با استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تا حدی برطرف می‌شود (حاجیها و همکاران، ۱۴۰۲). استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، مجموعه‌ای از استانداردهای حسابداری است که هیئت تدوین استانداردهای حسابداری بین‌المللی (IASB) تهیه می‌کند. این استانداردها تا کنون در بیش از ۱۶۰ کشور جهان به کار گرفته شده‌اند (کیم و همکاران، ۲۰۱۴). در کشور ایران نیز در سال‌های اخیر، مجوز به‌کارگیری استانداردهای مذکور برای شرکت‌ها و نهادهای مالی ثبت‌شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار و شرکت‌های فرعی و وابسته آنها صادر شده است. همچنین، از سال ۱۳۹۵ کلیه بانک‌ها، مؤسسات اعتباری و شرکت‌های بیمه ثبت‌شده نزد سازمان و کلیه ناشران پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران که سرمایه ثبت‌شده آنها ده‌هزار میلیارد ریال یا بیشتر است، ملزم به تهیه و ارائه دو مجموعه صورت‌های مالی مبتنی بر استانداردهای ملی و استانداردهای بین‌المللی شده‌اند (سعدی و همکاران، ۱۴۰۱). بنابراین، یک انقلابی در گزارشگری مالی ایجاد شده است و شرکت‌ها به‌جای استفاده از استانداردهای ملی کشور خود، از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به‌عنوان یک مجموعه واحد از مقررات، پیروی می‌کنند (عبدالهی و همکاران، ۲۰۱۷). همچنین، پذیرش مجموعه واحدی از استانداردهای حسابداری باعث بهبود کیفیت سود، قابلیت مقایسه بیشتر صورت‌های مالی، افزایش شفافیت و کاهش ریسک می‌شود. علاوه بر آن، صورت‌های مالی با قابلیت مقایسه به سرمایه‌گذاران بالقوه کمک می‌کند تا اطلاعات مالی شرکت‌های داخلی را با شرکت‌های عضو بازارهای سرمایه خارجی مقایسه کنند. کاهش هزینه سرمایه نیز از برجسته‌ترین دستاوردهای پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی شناخته شده است (بن‌کرائم و همکاران، ۲۰۲۲). علاوه بر لزوم به‌کارگیری تمامی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و استانداردهای حسابداری بین‌المللی در ارتقای محتوای اطلاعاتی صورت‌های مالی، اقتصاد ایران به‌شدت نیازمند جذب سرمایه‌گذاران غیرمستقیم خارجی است. شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار آمریکا به سبب کیفیت بالای گزارشگری مالی خود سالانه میلیاردها دلار سرمایه سرمایه‌گذاران را با فروش ابزارهای مالی مختلف به خود جذب می‌کنند. چان و همکاران (۲۰۱۵) معتقدند با پذیرش اجباری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی، شرکت‌ها تمایل بیشتری به پذیرش در بورس‌های خارجی کشورهایی دارند که آنها نیز استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی را پذیرفته‌اند. با توجه به اینکه پذیرش و استفاده از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی می‌تواند برای بازارهای سرمایه و سرمایه‌گذاران پیامدهای مثبت و منفی متعددی به دنبال داشته باشد، آثار و پیامدهای به‌کارگیری استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی همچنان از جمله سؤالات و ابهاماتی است که توجه محققان را به خود جلب کرده است (بونسل و همکاران، ۲۰۱۸).

وجود اطلاعات نامتقارن در یک بازار مالی منشأ یک محیط اطلاعاتی ضعیف است. مقررات حسابداری از طریق استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای افزایش شفافیت گزارشگری مالی در نظر گرفته شده است. اثر پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات به صورت تجربی توسط چو و همکاران (۲۰۱۵) مورد مطالعه قرار گرفت. که استدلال کرد که استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی نتوانست سطح عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه‌گذاران آگاه و ناآگاه را کاهش دهد. اما نشان داد که بین استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی و عدم تقارن اطلاعاتی رابطه منفی وجود دارد و این تأثیر در شرکت‌هایی با کیفیت سود بالا بیشتر است (بن‌کرائم و همکاران، ۲۰۲۲).

در حالی که تأثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات قبلاً مورد مطالعه قرار گرفته است، کانال‌هایی که از طریق آنها استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی منجر به یک محیط اطلاعاتی شفاف‌تر می‌شود تا حد زیادی ناشناخته باقی مانده است. ما این شکاف را با بررسی اینکه چگونه پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر سطح عدم تقارن اطلاعاتی تأثیر می‌گذارد بررسی می‌کنیم. به طور خاص، ما کانال کیفیت سود را بررسی کردیم که از طریق آن استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی عدم تقارن اطلاعات را کاهش می‌دهد، زیرا مطالعات قبلی به طور ضمنی فرض می‌کنند که کیفیت سود بالا تحت استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی عدم تقارن اطلاعات را کاهش می‌دهد. تمرکز بر کانال کیفیت سود حداقل به دو دلیل مهم است. اول، تصور می‌شود که استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی کیفیت گزارشگری مالی را بهبود می‌بخشد. دوم، شواهد تجربی از تأثیر منفی گزارشگری مالی با کیفیت بالا بر عدم تقارن اطلاعات بین استفاده‌کنندگان وجود دارد.

باتوجه به مباحث مطرح شده، مساله اصلی در این پژوهش تأثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود در بازار سرمایه ایران می‌باشد. بنابراین سوال اصلی در این پژوهش این مطلب می‌باشد که آیا استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود تأثیر دارد یا خیر؟

تعریف واژگان کلیدی تحقیق

استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی

استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی یک مجموعه قوانین حسابداری برای صورت‌های مالی شرکت‌های سهامی عام است که هدف آن ایجاد یکسانی، شفافیت و قابل مقایسه کردن گزارش‌ها و صورت‌های مالی در سراسر جهان است. استانداردهای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی در حال حاضر برای بیش از ۱۶۷ نهاد ناظر از جمله کشورهای عضو اتحادیه اروپا پیاده سازی شده است (بنکریمان و همکاران، ۲۰۲۲).

عدم تقارن اطلاعات

به بررسی معاملاتی که در آن یک طرف معامله اطلاعات بیشتری یا بهتری از طرف دیگر دارد می‌پردازد. این پدیده باعث ایجاد یک نوع عدم توازن قدرت در معاملات می‌شود که گاهی اوقات می‌تواند باعث خراب شدن معاملات یا در بدترین حالت به شکست بازار بیانجامد. به نمونه‌های این مشکل می‌توان به کژگزینی (انتخاب جانبی) و کژمنشی و انحصار اطلاعات اشاره کرد (بنکریمان و همکاران، ۲۰۲۲).

کیفیت سود

کیفیت سود یکی از واژگان حسابداری بوده که هیچ‌گونه اتفاق نظری درخصوص تعریف آن وجود ندارد. شیپر و وینسنت (۲۰۰۳)، کیفیت سود را به عنوان نزدیکی سود گزارش شده حسابداری به سود اقتصادی تعریف می‌کنند. به عبارت دیگر، نزدیکی بیشتر سود حسابداری به سود اقتصادی، بیانگر کیفیت بیشتر سود است (بنکریمان و همکاران، ۲۰۲۲).

پیشینه پژوهش

بنکریمان و همکاران (۲۰۲۲) به بررسی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی چگونه بر عدم تقارن اطلاعات تأثیر می‌گذارد؟ اهمیت کانال کیفیت سود پرداختند. این مطالعه بررسی می‌کند که آیا کیفیت سود یک کانال موثر است که از طریق آن استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی می‌توانند سطح عدم تقارن اطلاعات را کاهش دهند. بر اساس

¹ Benkraiem, R., Bensaad, I., & Lakhali

نمونه ای از شرکت های پذیرفته شده در بورس فرانسه، متوجه شدند که عدم تقارن اطلاعاتی پس از پذیرش استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی به میزان قابل توجهی کاهش می یابد. با استفاده از تحلیل مسیر و برآورد حداکثر احتمال، نتایج نشان می دهد که مؤلفه بازنمایی وفادار کیفیت سود تنها کانالی است که استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی از طریق آن سطح عدم تقارن اطلاعات را کاهش می دهند. این یافته نشان می دهد که نمایش صادقانه سود تحت مقررات استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی افزایش یافته است که به نوبه خود کیفیت محیط اطلاعاتی را افزایش می دهد. در نهایت نتایج نشان داد که استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود تاثیر دارد.

کبیر و همکاران^۱ (۲۰۲۲)، تاثیر استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر رویه های شناسایی درآمد و صورت های مالی شرکت های استرالیا و نیوزلند پرداختند. در حالی که شرکت ها از روش گذشته نگر اصلاح شده بیشتر از روش گذشته نگر کامل استفاده می کردند، استفاده براساس اندازه شرکت متفاوت بود. اگرچه اکثر شرکت های نمونه (۶۳/۳۸ درصد) گزارش کردند که این استاندارد یا هیچ تاثیری یا تأثیر با اهمیتی بر صورت های مالی آنها نداشته است، ۳۶/۶۲ درصد باقی مانده تأثیرات استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی را در یادداشت های صورت های مالی افشا کردند. افشای تأثیرات بر اساس بخش ها و اندازه شرکت متفاوت است. این استاندارد بر حسابداری معاملات استاندارد خرده فروشی تأثیری نداشت. با این حال، منجر به به تعویق افتادن شناسایی درآمد برای اکثر شرکت هایی شد که شناسایی درآمدشان تحت تاثیر استاندارد قرار گرفت. برای شرکت هایی که تأثیرات استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر صورت های مالی را افشا کردند، درآمد بیشترین تأثیر را داشت. بهای تمام شده کالای فروخته شده، بدهی های قراردادی و سود پس از کسر مالیات سه اقلام دیگر صورت های مالی بودند که بیشترین تأثیر را داشتند. در نهایت، این استاندارد از طریق کانال های متعدد بر صورت های مالی تأثیر گذاشت.

مخلوقی و همکاران (۱۴۰۲)، چالش های پیاده سازی استانداردهای بین المللی حسابداری گزارشگری مالی (مطالعه موردی: شرکتهای خصوصیتی) پرداختند. استانداردهای حسابداری متعددی در جهان وجود دارد و هر کشوری، نسخهای از اصول پذیرفته شده حسابداری خود را بکار میگیرد در راستای بکارگیری این استانداردها موانع و چالش هایی وجود دارد که پژوهش حاضر به دنبال تعیین چالش های پیاده سازی استانداردهای بین المللی حسابداری گزارشگری مالی (مطالعه موردی: شرکتهای خصوصیتی)، میباشد. روش اجرای پژوهش حاضر کیفی (مرور نظام مند و مطالعات کتابخانه ای) - کمی (پیمایش تحلیل حساسیت) بوده است. جامعه آماری پژوهش حاضر مدیران حسابداری شرکتهای خصوصیتی در کشور ایران در حدود ۱۵۰ نفر بوده است. روش نمونه گیری در بخش کمی تصادفی ساده بوده است و حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۱۱۰ نفر تعیین شد. ابزار جمع آوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته و ابزار تحلیل اطلاعات نرم افزار لیزرل نسخه ۸/۵ و SPSS نسخه ۲۳ بوده است. نتایج این پژوهش در بخش کیفی و کمی نشان داد مهمترین چالش های پیاده سازی استانداردهای بین المللی حسابداری گزارشگری مالی (مطالعه موردی: شرکتهای خصوصیتی)، عبارتند از: جنبه های قانونی و دولتی، ترتیبات سازمانی، چالش های فنی، نیازمند ارائه گزارش آماری، گره خوردن گزارشات بر مبنای بودجه شرکت ها و هزینه های اجرای آنها نتایج تحلیل حساسیت به واسطه تحلیل عاملی تاییدی نشان داد مهمترین چالش موثر چالش فنی شامل صورتهای عملکرد مالی و صورتهای وضعیت مالی و همچنین چالش های گسترده تر در تهیه صورتهای مالی بوده است.

فیروزی و همکاران (۱۴۰۲)، بررسی استانداردهای حسابداری ایران و استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی با تاکید بر استانداردهای اجاره، قراردادهای بیمه و ترکیب های تجاری پرداختند. بر اساس یافته های حاضر، از جمله مهم ترین

¹ Kabir, H., & Su, L

تفاوت‌های موجود، بین این دو استاندارد در بحث بیمه و قراردادهای آن، می‌توان به موارد زیر اشاره داشت. هیئت استانداردهای بین‌المللی حسابداری در رابطه با بیمه‌های عمومی، استاندارد خاصی تدوین نکرده است، اما در استاندارد بین‌المللی گزارشگری مالی شماره ۴ با عنوان قراردادهای بیمه چارچوب‌های کلی در مورد تعریف بیمه و فعالیت‌های بیمه‌ای ارائه کرده است. در نهایت نیز یافته‌های مطالعه حاضر نشان می‌دهند که بند ب۵۶ (الف) استاندارد ۳ گزارشگری مالی بین‌المللی که سرقفلی را با استفاده از مبلغ شناسایی شده در تاریخ تحصیل پس از کسر استهلاک انباشته و کاهش ارزش انباشته اندازه‌گیری می‌کند، با استاندارد حسابداری ملی ایران متفاوت می‌باشد. البته باید اذعان داشت که با اجرای الزامات این استاندارد، مفاد استاندارد ۳ گزارشگری مالی بین‌المللی، ترکیب‌های تجاری (ویرایش ۲۰۱۸) نیز رعایت می‌شود. طبق استاندارد ۳ گزارشگری مالی بین‌المللی، سرقفلی به مبلغ شناسایی شده در تاریخ تحصیل پس از کسر کاهش ارزش انباشته اندازه‌گیری می‌شود.

روش‌شناسی پژوهش

دشوارترین گام در فرآیند تحقیق، مشخص کردن مسئله مورد مطالعه است. نخست آن‌که درباره یک چیز، یک مانع یا یک موقعیت مبهم تردید وجود دارد، تردیدی که نیازمند تعیین است. در هر تحقیق ابتدا باید نوع، ماهیت، اهداف تحقیق و دامنه آن معین شود تا بتوان با استفاده از قواعد و ابزار مناسب و از راه‌های معتبر به واقعیت‌ها دست یافت. بنابراین پژوهش حاضر از نظر طبقه‌بندی بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. هدف تحقیق کاربردی، توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. هم چنین تحقیق حاضر، از نظر روش و ماهیت از نوع تحقیق توصیفی - همبستگی است. در این تحقیق هدف، تعیین میزان رابطه متغیرهاست. برای این منظور بر حسب مقیاس‌های اندازه‌گیری متغیرها، شاخص‌های مناسبی اختیار می‌شود.

مقیاس اندازه‌گیری داده‌ها مقیاس نسبی است. مقیاس نسبی بالاترین و دقیق‌ترین سطح اندازه‌گیری را ارائه می‌دهد. این مقیاس علاوه بر دارا بودن کلیه خصوصیات مقیاس‌های دیگر، از صفر مطلق نیز برخوردار است. روش تحقیق به صورت استقرایی است که در آن مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه کتابخانه، مقاله و اینترنت جمع‌آوری شده و در رد یا اثبات فرضیه‌های پژوهش با بکارگیری روش‌های آماری مناسب، از استدلال استقرایی در تعمیم نتایج استفاده شده است. چون هدف پژوهش بررسی و تحلیل تاثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود می‌باشد و تحقیقات همبستگی شامل کلیه تحقیقاتی است که در آن‌ها سعی می‌شود رابطه متغیرهای مختلف با استفاده از ضریب همبستگی کشف و تعیین شود. بنابراین ضریب تعیین شاخص دقیقی است، که بیان می‌کند تغییرات متغیر تا چه اندازه‌ای به متغیر دیگری وابسته است.

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- بین استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با عدم تقارن اطلاعات رابطه معنی‌داری وجود دارد.
- ۲- بین استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی‌داری وجود دارد.

نحوه اندازه‌گیری متغیرها

برای آزمون فرضیه اول تحقیق مبنی بر اینکه (بین استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با عدم تقارن اطلاعات رابطه معنی‌داری وجود دارد) از یک مدل رگرسیونی به صورت زیر استفاده خواهیم نمود:

$$AI\ Spread_{it} = \alpha + \beta_1 IFRS_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 VOLUME_{it} + \beta_4 VOLAT_{it} + \beta_5 PRICE_{it} + \beta_6 SDCFO_{it} + \varepsilon$$

متغیر وابسته ۱

AI Spread = عدم تقارن اطلاعات

برای سنجش عدم تقارن اطلاعاتی بین سرمایه گذاران و مدیران، مدلی را که ونکاتش و چیانگ (۱۹۸۶) برای تعیین دامنه قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام طراحی کرده اند به کار برده ایم. از این مدل در تحقیقات متعددی استفاده شده است. در ایران نیز قائمی و وطن پرست (۱۳۸۴) و احمدپور و رساییان (۱۳۸۵) برای اندازه گیری عدم تقارن اطلاعاتی از این مدل بهره گرفته اند.

مدل یاد شده به شکل ذیل است:

$$= \frac{AP-BP}{(AP+BP)/2} \times 100$$

که در آن:

ABSit (SPREAD): دامنه تفاوت قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهام

AP: میانگین سالانه قیمت پیشنهادی فروش سهام شرکت

BP: میانگین سالانه قیمت پیشنهادی خرید سهام شرکت

متغیر وابسته ۲

earnings quality = کیفیت سود

در این تحقیق از متغیر earnings quality به عنوان شاخص های اندازه گیری کیفیت سود استفاده شده است: earnings quality = این متغیر اندازه اقلام تعهدی اختیاری را منعکس می کند، که با استفاده از مدل جونز تعدیل شده و به صورت زیر اندازه گیری شده است:

$$TA/A_{it-1} = \beta_0 + \beta_1 1/a_{it-1} + \beta_2 \Delta REV_t / A_{it-1} + \beta_3 PPE_t / A_{it-1} + \varepsilon_{it}$$

ΔREV = تغییر در فروش شرکت در سال جاری نسبت به سال گذشته

PPE = نشان دهنده ارزش ناخالص دارایی های ثابت مشهود (ارزش داراییهای ثابت قبل از کسر استهلاک انباشته)

A = نشان دهنده کل داراییهای شرکت

TA = برابر است با کل اقلام تعهدی شرکت

که به صورت زیر قابل محاسبه می باشد:

$$TA = \Delta CA - \Delta CL - \Delta Cash + \Delta Debt$$

ΔCA = تغییر در دارایی جاری

ΔCL = تغییر در بدهی جاری

$\Delta Cash$ = تغییر در وجه نقد

$\Delta Debt$ = تغییر در بدهی بلند مدت

متغیر مستقل

IFRS = بکارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی

با توجه به اینکه سازمان بورس به منظور اطلاع رسانی در خصوص به کارگیری IFRS سامانه IFRS به آدرس <http://ifrs.seo.ir> طراحی و راه اندازی نموده است، لذا با توجه به اطلاعات مندرج در این سایت، در راستای افزایش شفافیت اطلاعاتی و توسعه بازار سرمایه و ارتقای جایگاه بین المللی بازار سرمایه کشور به استناد مصوبه مجمع عمومی سازمان حسابداری در زمینه اجرای استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی (IFRS) و مصوبه مورخ ۱۳۹۵/۰۸/۱۸ هیئت مدیره محترم سازمان بورس و اوراق بهادار، کلیه بانکها و موسسات اعتباری و نیز کلیه شرکت های بیمه ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۹۵/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می شود، ملزم به تهیه صورت های مالی سالانه خود طبق IFRS هستند.

همچنین کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران که دوره مالی آنها از تاریخ ۱۳۹۵/۰۱/۰۱ و بعد از آن شروع می شود و سرمایه ثبت شده آنها ۱۰۰۰۰ میلیارد ریال و بیشتر از آن است نیز ملزم به تهیه صورت های مالی سالانه خود طبق IFRS هستند.

این نکته قابل ذکر است که اکثر شرکت های فوق، طبق استانداردهای حسابداری ملزم به تهیه صورت های مالی تلفیقی هستند که در این صورت شرکت های زیرمجموعه اینگونه شرکت ها نیز باید صورت های مالی خود را طبق IFRS تهیه نمایند.

بنابراین با توجه به تحقیق بنکریمان و همکاران ۲۰۲۲ و اطلاعات مندرج در سایت معرفی شده در بالا متغیر بکارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی به صورت زیر اندازه گیری شده است.
متغیر ساختگی که برابر با ۱ برای سالهای پس از پذیرش (۱۳۹۵ تا ۱۴۰۲) و ۰ برای سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ است.

متغیرهای کنترلی

SIZE = اندازه شرکت برابر است با لگاریتم طبیعی کل داراییهای شرکت

VOLUME = لگاریتم طبیعی میانگین سالانه تعداد معاملات

VOLAT = انحراف استاندارد بازده سهام به صورت سالانه

PRICE = لگاریتم طبیعی قیمت پایانی سهم در پایان سال t.

SDCFO = انحراف استاندارد جریان های نقدی عملیاتی از t-3 به t.

برای آزمون فرضیه دوم تحقیق مبنی بر اینکه (بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی داری وجود دارد) از یک مدل رگرسیونی به صورت زیر استفاده خواهیم نمود:

$earnings\ quality_{it}$

$$= \alpha + \beta_1 IFRS_{it} + \beta_2 SIZE_{it} + \beta_3 VOLUME_{it} + \beta_4 VOLAT_{it} + \beta_5 PRICE_{it} + \beta_6 SDCFO_{it} + \varepsilon$$

متغیر مستقل و کنترلی همانند فرضیه اول می باشند.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق از میان شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و در بازه زمانی ۱۳۹۳ لغایت ۱۴۰۲ انتخاب شده است.

نمونه آماری از میان شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و با روش هدفمند و با مشخصات ذیل اقدام به انتخاب نمونه های آماری شده است:

- ۱- تا قبل از سال ۱۳۹۳ در بورس پذیرفته شده باشند.
 - ۲- سال مالی آنها منتهی به اسفندماه باشد.
 - ۳- در طول دوره مورد مطالعه توقف فعالیت بیشتر از سه ماه نداشته باشند.
 - ۴- سال مالی شرکتها تغییر نکرده باشد.
 - ۵- جزو شرکتهای بیمه ای، بانکها و سرمایه گذاری نباشند.
- با توجه به محدودیت های در نظر گرفته شده تعداد نمونه آماری ۹۷ شرکت گردید.

یافته های توصیفی

آمار توصیفی شامل مجموعه روش هایی است که برای جمع آوری، تلخیص، طبقه بندی و توصیف حقایق عددی به کار می رود. در واقع این آمار، داده ها و اطلاعات پژوهش را توصیف می کند و طرح یا الگوی کلی از داده ها را برای استفاده سریع و بهتر از آنها به دست می دهد. در یک جمع بندی با استفاده مناسب از آمار توصیفی می توان ویژگی های یک دسته از اطلاعات را بیان کرد. پارامترهای مرکزی و پراکندگی به همین منظور به کار می روند. کارکردهای این معیارها این است که می توان خصوصیات اصلی مجموعه ای از داده ها را به صورت یک عدد بیان کنند و بدین ترتیب افزون بر آن که به فهم بهتر نتایج یک آزمون کمک می کنند، مقایسه نتایج آن آزمون را با آزمون ها و مشاهدات دیگر نیز تسهیل می نماید. آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جداول زیر ارائه شده است.

جدول (۱): آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

SDCFO	PRICE	VOLAT	EARNINGS QUALITY	SIZE	AI SPREAD	IFRS	VOLUME	
0.370769	8.060385	0.126336	273487.3	15.81847	0.102838	0.616151	3.218050	میانگین
0.275765	8.057180	0.136209	25121.65	15.66420	0.098741	1.000000	3.135494	میانه
0.774142	13.63942	0.381729	12558758	18.20604	0.241036	1.000000	6.954135	ماکسیمم داده
0.042591	6.037714	0.06176	15051122	12.78075	0.003514	0.000000	1.431057	مینیمم داده
0.337513	1.955256	0.761436	1909735.	1.492922	0.184878	0.465373	0.317173	انحراف معیار
1.857456	1.592668	1.112810	1.035347	0.561544	1.092384	0.790794	1.112752	چولگی
2.612530	2.462719	2.554425	2.317854	1.937673	2.188849	1.625355	2.751425	کشیدگی
46.57419	96.66079	8.682716	2.098797	30.68141	1.655475	10.64834	13.37996	جاک برا
0.000000	0.000000	0.000000	0.421536	0.000000	0.098754	0.000000	0.000000	احتمال جاک برا

اصلی ترین شاخص مرکزی، میانگین است که نشان دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده هاست. برای مثال مقدار میانگین برای متغیر (اندازه شرکتها) برابر با ۱۵,۸۱۸ می باشد که نشان می دهد بیشتر داده ها حول این نقطه تمرکز یافته اند. میانه یکی دیگر از شاخص های مرکزی می باشد که وضعیت جامعه را نشان می دهد. همانطور که مشاهده می شود میانه متغیر اندازه شرکتها نیز ۱۵,۶۶۴ می باشد که نشان می دهد که نیمی از داده ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. همچنین نزدیک بودن مقدار میانگین و میانه برای متغیر اندازه شرکتها نشان دهنده نرمال بودن این متغیر می باشد. به طور کلی پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آنها نسبت به میانگین است. از مهم ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف

معیار است. مقدار این پارامتر برای متغیر اندازه شرکتها برابر با ۱,۴۹۲ است که نشان می‌دهد در بین متغیرهای تحقیق متغیر اندازه شرکتها یکی از متغیرهای دارای کمترین میزان پراکندگی می‌باشد. میزان عدم تقارن منحنی فراوانی را چولگی می‌نامند. اگر ضریب چولگی صفر باشد، جامعه کاملاً متقارن است و چنانچه این ضریب مثبت باشد، چولگی به راست و اگر ضریب منفی باشد چولگی به چپ دارد. مثلاً ضریب چولگی برای متغیر اندازه شرکتها برابر ۰,۵۶۱ می‌باشد، یعنی این متغیر تقریباً چولگی به راست دارد و به اندازه ۰,۵۶۱ از مرکز تقارن انحراف دارد. پارامتر کشیدگی یا پخی منحنی فراوانی نسبت به منحنی نرمال استاندارد را برجستگی یا کشیدگی می‌نامند. اگر کشیدگی حدود صفر باشد، یعنی منحنی فراوانی از لحاظ کشیدگی وضع متعادل و نرمالی دارد، اگر این مقدار مثبت باشد منحنی برجسته و اگر منفی باشد منحنی پهن می‌باشد. کشیدگی متغیرهای این مدل همگی مثبت می‌باشند.

آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

قبل از تخمین مدل لازم است مانایی (پایائی) متغیرها مورد بررسی قرار بگیرد. یک متغیر، وقتی ماناست که میانگین، واریانس و ضرایب خود همبستگی آن در طول زمان ثابت باقی بماند. به طور کلی اگر مبدا زمانی یک متغیر، تغییر کند و میانگین و واریانس و کواریانس آن تغییری نکند، در آن صورت متغیر ماناست و در غیر این صورت متغیر، نامانا خواهد بود. در پژوهش حاضر برای تشخیص مانایی از آزمون ADF فیشر استفاده شده است. فرضیه‌های مربوط به مانایی متغیرها به صورت زیر می‌باشد:

$$\begin{cases} H_0 & \text{متغیر ناماناست} \\ H_1 & \text{متغیر ماناست} \end{cases}$$

مانایی متغیرها در سه حالت "در سطح"، "روی تفاضل اول" و "روی تفاضل دوم" می‌تواند بررسی شود. متغیرهایی که احتمال حاصل از آزمون آنها "در سطح" کمتر از ۵٪ می‌باشد فرضیه صفر در مورد آن رد شده و آن متغیر در سطح، ماناست. در صورتی که بیشتر از ۵٪ باشد، متغیر نامانا است. در این حالت مانایی آن روی اولین تفاضل مورد بررسی قرار می‌گیرد و اگر در حالت مزبور هم نامانا بود، مانایی آن روی تفاضل دوم بررسی می‌شود. نتایج آزمون مانایی در جداول (۲) درج گردیده است.

جدول (۲): نتایج آزمون مانایی متغیرهای پژوهش

احتمال	آماره	علامت اختصاری
۰,۰۰۰	۲۶۵,۳۶۵	VOLUME
۰,۰۰۰	۲۵۹,۸۳۵	IFRS
۰,۰۰۰	۲۹۵,۳۸۴	AI SPREAD
۰,۰۰۰	۳۶۲,۰۱۲	SIZE
۰,۰۰۰	۲۴۱,۳۶۲	EARNINGS QUALITY
۰,۰۰۰	۲۷۰,۶۹۲	VOLAT
۰,۰۰۰	۲۷۷,۸۵۲	PRICE
۰,۰۰۰	۴۴۱,۷۴۱	SDCFO

همان‌طور که ملاحظه می‌شود در کلیه متغیرهای مستقل و وابسته و تعدیل P-Value در آزمون ریشه واحد کوچک‌تر از ۰/۰۵ است که نشان‌دهنده این است که متغیرها مانا هستند. این بدان معنی است که میانگین و واریانس متغیرها در

طول زمان و کوواریانس متغیرها بین سال‌های مختلف ثابت بوده است. در نتیجه استفاده از این متغیرها در مدل باعث به وجود آمدن رگرسیون کاذب نمی‌شود.

بررسی هم خطی

در این پژوهش برای بررسی هم خطی از مقدار VIF (عامل افزایش واریانس) استفاده می‌شود. اگر این مقدار برای متغیرها کمتر از ۱۰ باشد، یعنی هم خطی بین متغیرها کم است و رگرسیون به دست آمده معتبر است. همانطور که در جدول ۳ نتایج ارائه شده است برای مدل‌های اول و دوم کلیه مقادیر بدست آمده زیر ۱۰ هستند بنابراین هم خطی بین متغیرها وجود ندارد و تخمین رگرسیون به دست آمده معتبر است.

جدول (۳): مقادیر عامل افزایش واریانس

نماد متغیر	مقدار VIF
IFRS	۲,۱۴۳۹۱۱
SIZE	۱,۴۴۶۰۲۷
VOLUME	۱,۹۹۸۹۰۰
VOLAT	۱,۳۴۲۴۳۱
PRICE	۱,۷۹۰۵۹۲
SDCFO	۱,۲۱۶۲۶۸

مفروضات رگرسیون

انجام آزمون فرضیه‌ها، مستلزم برقراری فرض‌های نرمال بودن متغیرهای وابسته، همسانی واریانس و خود همبستگی است. زیرا در صورت عدم برقراری، نتایج بدست آمده قابلیت اتکا ندارند و این امر موجب استنتاج‌های غلط می‌شود. پس از اطمینان از برقراری فرض رگرسیون، به آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته شده است. در ادامه به تشریح آزمون‌های آماری پرداخته خواهد شد.

روش تخمین مدل با استفاده از آزمون F لیمر و آزمون هاسمن

بعد از اینکه مانایی متغیرها مورد بررسی قرار گرفت حال نوبت آن رسیده است که روش تخمین گردد. با توجه به آن چه در فصل سوم مطرح شد، داده‌های این پژوهش از نوع ترکیبی می‌باشد. اما قبل از تخمین مدل‌ها لازم است که روش تخمین (تلفیقی یا تابلویی) مشخص گردد. برای این منظور از آزمون F لیمر استفاده شده است. برای مشاهداتی که احتمال آزمون آنها بیشتر از ۵٪ باشد یا به عبارتی دیگر آماره آزمون آنها کمتر از آماره جدول باشد، از روش تلفیقی استفاده می‌شود و برای مشاهداتی که احتمال آزمون آنها کمتر از ۵٪ است، برای تخمین مدل از روش تابلویی استفاده خواهد شد. روش تابلویی خود با استفاده از دو مدل "اثرات تصادفی" و "اثرات ثابت" می‌تواند انجام گیرد. برای تعیین این که از کدام مدل استفاده شود، از آزمون هاسمن استفاده شده است. مشاهداتی که احتمال آزمون آنها کمتر از ۵٪ است از مدل اثرات ثابت و مشاهداتی که احتمال آزمون آنها بیشتر از ۵٪ است از مدل اثرات تصادفی برای تخمین مدل استفاده می‌شود.

آزمون‌های تشخیصی در داده‌های ترکیبی

برای تعیین مدل مورد استفاده در داده های ترکیبی از آزمون چاو و هاسمن استفاده شده است آزمون چاو برای تعیین بکارگیری مدل اثرات ثابت در مقابل تلفیق کل داده ها انجام گرفته و فرضیه های آن بصورت زیر است:

$$\begin{cases} H_0: \text{pooled Model} \\ H_1: \text{Fixed Effect Model} \end{cases}$$

فرض H_0 بر پایه عدم وجود اثرات فردی و گروهی است و فرض H_1 بر پایه وجود اثرات فردی و گروهی قرار دارد آزمون هاسمن نیز برای تعیین استفاده از مدل اثرات ثابت در مقابل اثر تصادفی انجام می شود. آزمون هاسمن بر پایه وجود یا عدم وجود ارتباط بین خطای رگرسیون تخمین زده شده و متغیرهای مستقل مدل شکل گرفته است. اگر چنین ارتباطی وجود داشته باشد، مدل اثر ثابت و اگر این ارتباط وجود نداشته باشد اثر تصادفی کاربرد خواهد داشت. فرضیه H_0 نشان دهنده ی عدم ارتباط متغیرهای مستقل و خطای تخمین و فرضیه ی H_1 نشان دهنده وجود ارتباط است.

$$\begin{cases} H_0: \text{Random Effect Model} \\ H_1: \text{Fixed Effect Model} \end{cases}$$

برای تعیین روش تخمین، آزمون F لیمر و هاسمن برای چهار مدل انجام شده است. نتایج آزمون به شرح زیر می باشد:

آزمون F لیمر برای مدل های تحقیق (بررسی همسانی عرض از مبدأ های مقاطع)

برای انتخاب بین روش های داده های تابلویی و داده های تلفیقی، از آزمون F لیمر^۱ استفاده شده است. در آزمون F لیمر، فرضیه H_0 یکسان بودن عرض از مبدأها (داده های تلفیقی) در مقابل فرضیه مخالف H_1 ، ناهمسانی عرض از مبدأها (روش داده های تابلویی) قرار می گیرد. خلاصه نتایج آزمون F لیمر، به شرح ذیل در جدول ۴ ارائه شده است:

جدول (۴): نتایج آزمون F لیمر

نتیجه آزمون	احتمال	آماره F لیمر	مدل های تحقیق	فرضیه صفر (H_0)
H_0 رد می شود	۰,۰۰۰	۱۶,۶۲۵	مدل (۱)	داده های تلفیقی (عرض از مبدأ های تمامی مقاطع با هم یکسان می باشند).
H_0 رد می شود	۰,۰۰۰	۱۷,۴۱۲	مدل (۲)	

همانطور که نتایج نشان می دهد، احتمال آزمون F لیمر برای تمام مدل های تحقیق کوچکتر از ۵٪ است؛ بنابراین فرض H_0 (مدل تلفیقی) برای هیچ یک مدل ها تأیید نمی شود به بیان دیگر، اثرات فردی و یا گروهی وجود دارد و باید از روش داده های تابلویی برای برآورد مدل ها استفاده شود.

آزمون هاسمن (انتخاب بین اثرات ثابت و تصادفی)

آماره آزمون هاسمن که برای تشخیص ثابت یا تصادفی بودن تفاوت های واحدهای مقطعی محاسبه می شود دارای توزیع کای-دو با درجه آزادی برابر با تعداد متغیرهای مستقل است. خلاصه نتایج آزمون هاسمن برای مدل های تحقیق، به شرح ذیل در جدول ۵ ارائه شده است:

^۱ F leamer

جدول (۵): نتایج آزمون هاسمن

نتیجه آزمون	احتمال	آماره	مدل های تحقیق	فرضیه صفر (H0)
H0 پذیرفته می شود	۰,۱۸۲۴	۶,۲۵۴	مدل (۱)	مدل اثرات تصادفی
H0 پذیرفته می شود	۰,۱۶۲۴	۷,۰۱۲	مدل (۲)	مدل اثرات تصادفی

همانطور که نتایج نشان می دهد با توجه به مدل های تحقیق، احتمال آزمون هاسمن، برای تعیین استفاده از مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی، بیشتر از ۵٪ است. بنابراین فرضیه H₁ (مدل اثرات ثابت) رد می شود این موضوع به معنی عدم وجود ارتباط بین خطای رگرسیون تخمین زده شده و متغیرهای مستقل است با توجه به نتایج آزمون چاو و هاسمن مناسب ترین روش برای برآورد پارامترها و آزمون فرضیه ها مدل اثرات تصادفی است.

آزمون فرضیه اول

فرضیه اول از لحاظ آماری بصورت زیر تدوین می شود:

H₀: بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با عدم تقارن اطلاعات رابطه معنی داری وجود ندارد.

H₁: بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با عدم تقارن اطلاعات رابطه معنی داری وجود دارد.

نتایج حاصل از تخمین مدل (۱) در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول (۶): نتایج تخمین مدل (۱)

AI Spread _{it} = β ₀ + β ₁ IFRS _{it} + β ₂ SIZE _{it} + β ₃ VOLUME _{it} + β ₄ VOLAT _{it} + β ₅ PRICE _{it} + β ₆ SDCFO _{it} + ε _{it} +				
متغیرها	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره آزمون t	احتمال آزمون t
IFRS	-۰,۵۱۲۵۳۲	۰,۰۳۳۷۹۶	-۱۵,۱۶۵۴۵	۰,۰۰۰۰
SIZE	۰,۸۶۹۸۱۱	۰,۰۵۷۳۳۷	۱۵,۱۷۰۲۸	۰,۰۰۰۰
VOLUME	۰,۲۹۱۱۲۹	۰,۱۲۱۹۸۲	۲,۳۸۶۶۵	۰,۰۱۷۳
VOLAT	۰,۰۷۸۸۱۲	۰,۱۰۸۳۱۶	۰,۷۲۷۶۱	۰,۴۶۷۲
PRICE	۰,۰۰۳۹۷۶	۰,۰۱۳۶۹۵	۰,۲۹۰۲۸۷	۰,۷۷۱۷
SDCFO	۰,۳۷۵۸۵۹	۰,۲۳۲۵۹۷	۱,۶۱۵۹۲۴	۰,۱۰۶۷
C	۰,۵۰۳۸۲۲	۰,۱۲۱۴۷۴	۴,۱۴۷۵۸۴	۰,۰۰۰۰
ضریب تعیین	۰,۵۵۵۷۵۳	معیار دوربین واتسون		۱,۸۷۷۲۱
ضریب تعیین تعدیل شده	۰,۵۴۳۳۲			
فیشر F آماره	۶۸,۶۱۴۰۲			
فیشر F احتمال	۰,۰۰۰۰			

نتایج حاصل از تخمین نشان می دهد که احتمال آزمون t برای متغیرهای مستقل و کنترلی کوچکتر از ۵٪ است لذا؛ ضریب برآوردی متغیرهای فوق از لحاظ آماری معنی دار می باشد. این بدان معناست که متغیرهای فوق عوامل مهمی در تعیین معیار عدم تقارن اطلاعات می باشند. ارتباط منفی و معنی دار استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بیانگر وجود ارتباط معکوس بین متغیر فوق با عدم تقارن اطلاعات می باشد و بنابراین با اطمینان ۹۵٪ فرضیه اول با وجود متغیرهای کنترلی تایید می شود یعنی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با عدم تقارن اطلاعات رابطه معنی داری وجود دارد. ضریب تعیین قدرت توضیح دهندگی متغیرهای مستقل را نشان می دهد که قادراند به میزان ۵۵,۵۷٪ تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. احتمال آماره F بیانگر این است که کل مدل از لحاظ آماری معنی دار می باشد (چون

احتمال F کمتر از ۵٪ است). از آنجا که دوربین واتسون بین ۱/۵ و ۲/۵ می باشد لذا؛ هیچ گونه خود همبستگی در مدل وجود ندارد.

آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم از لحاظ آماری بصورت زیر تدوین می شود:

H_0 : بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی داری وجود ندارد.

H_1 : بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی داری وجود دارد.

نتایج حاصل از تخمین مدل (۲) در جدول ۸ ارائه شده است.

جدول (۸): نتایج تخمین مدل (۲)

$\text{earnings quality}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \text{IFRS}_{it} + \beta_2 \text{SIZE}_{it} + \beta_3 \text{VOLUME}_{it} + \beta_4 \text{VOLAT}_{it} + \beta_5 \text{PRICE}_{it} + \beta_6 \text{SDCFO}_{it} + \varepsilon_{it}$				
متغیرها	ضریب برآوردی	خطای استاندارد	آماره آزمون t	احتمال آزمون t
IFRS	۰,۵۶۹۴۰۶	۰,۰۳۴۴۱۹	۱۶,۵۴۳۵۳	۰,۰۰۰۰
SIZE	۰,۰۵۵۷۵۳	۰,۰۰۵۹۸۷	۹,۳۱۷۰۸۱	۰,۰۰۰۰
VOLUME	۰,۲۲۲۵۲۸	۰,۰۳۲۸۲۷	۶,۷۷۸۱۶۸	۰,۰۰۰۰
VOLAT	۰,۲۰۴۵۱۷	۰,۰۱۸۸۶۸	۱۰,۸۴۱۸۹	۰,۰۰۰۰
PRICE	۰,۱۷۹۱۳۷	۰,۰۲۸۷۹۷	۴,۶۱۷۲۰۸	۰,۰۰۰۰
SDCFO	۰,۱۲۱۱۳۲	۰,۰۱۶۳۷۵	۷,۳۹۷۵۲۷	۰,۰۰۰۰
C	۰,۱۳۳۰۵۲	۰,۰۴۲۳۳۷	۳,۱۴۲۷۱۲	۰,۰۰۰۰
ضریب تعیین	۰,۷۳۳۸۷۵	معیار دوربین واتسون		۱,۷۵۷۲۱۴
ضریب تعیین تعدیل شده	۰,۷۰۷۸۵۲			
فیشر F آماره	۹۶,۸۳۰۴۲			
فیشر F احتمال	۰,۰۰۰۰			

نتایج حاصل از تخمین نشان می دهد که احتمال آزمون t برای متغیرهای مستقل و کنترلی کوچکتر از ۵٪ است لذا؛ ضریب برآوردی متغیرهای فوق از لحاظ آماری معنی دار می باشد. این بدان معناست که متغیرهای فوق عوامل مهمی در تعیین معیار کیفیت سود می باشند. ارتباط مثبت و معنی دار استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بیانگر وجود ارتباط مستقیم بین متغیر فوق با کیفیت سود می باشد و بنابراین با اطمینان ۹۵٪ فرضیه اول با وجود متغیرهای کنترلی تایید می شود یعنی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی داری وجود دارد. ضریب تعیین قدرت توضیح دهندگی متغیرهای مستقل را نشان می دهد که قادراند به میزان ۷۳,۳۸٪ تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. احتمال آماره F بیانگر این است که کل مدل از لحاظ آماری معنی دار می باشد (چون احتمال F کمتر از ۵٪ است). از آنجا که دوربین واتسون بین ۱/۵ و ۲/۵ می باشد لذا؛ هیچ گونه خود همبستگی در مدل وجود ندارد.

نتیجه گیری و پیشنهادات

نتیجه آزمون فرضیه اول

فرضیه اول این تحقیق به شرح زیر بوده است:

استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات تاثیر دارد.

باتوجه به مطالعات انجام شده در بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۲ و یافته های بدست آمده از تحقیق، نتایج نشان داد، احتمال آزمون F لیمر برای مدل اول تحقیق کوچکتر از ۵٪ شد بنابراین فرض مدل تلفیقی تأیید نگردید. یعنی، اثرات فردی و یا گروهی وجود نداشت و از روش داده های تابلویی برای برآورد مدل ها استفاده شد. همچنین احتمال آزمون هاسمن، برای تعیین استفاده از مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی، بیشتر از ۵٪ شد. بنابراین فرضیه مدل اثرات ثابت رد شد. این موضوع به معنی عدم وجود ارتباط بین خطای رگرسیون تخمین زده شده و متغیرهای مستقل است برای همین از مدل اثرات تصادفی جهت برآورد پارامترها و آزمون فرضیه ها استفاده شد. سپس فرضیه اول تحقیق بر مبنای تخمین های به دست آمده بر اساس مدل رگرسیونی مورد آزمون قرار گرفت. تخمین های به دست آمده و آزمون های انجام گرفته در فصل چهارم، نشان داد که اولاً احتمال آزمون t برای متغیرمستقل استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی کوچکتر از ۵٪ است لذا؛ ضریب استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بکارگرفته شده در مدل رگرسیونی معنی دار می باشد این بدان معناست که متغیر فوق عامل مهمی در تعیین عدم تقارن اطلاعات می باشد.

ثانیاً بررسی مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل، نشان دهنده توان توضیح دهندگی مدل به منظور تشریح متغیر وابسته یعنی عدم تقارن اطلاعات می باشد. لذا نتایج حاصل شده از شاخص ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان می دهد، متغیر توضیحی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی تقریباً ۵۵،۵۷ درصد از نوسانات ناشی از عدم تقارن اطلاعات را توضیح می دهد. همچنین با توجه به اینکه احتمال آماره F کوچکتر از ۵٪ شد یعنی اینکه که کل مدل از لحاظ آماری معنی دار می باشد.

افزون بر آن بر اساس علامت ضریب متغیر توضیحی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی به صورت منفی نشان داده شده است، چنین استنباط می شود که افزایش در این متغیر، آثار کاهشی بر عدم تقارن اطلاعات دارد. لذا نتیجه آزمون های انجام شده به تأیید فرضیه اول انجامید. یعنی ارتباط و همبستگی منفی بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با عدم تقارن اطلاعات در بازار سرمایه تهران وجود دارد.

نتایج حاصل شده از تحقیق بنکریمان و همکاران (۲۰۲۲) که به بررسی استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی چگونه بر عدم تقارن اطلاعات تأثیر می گذارد پرداختند و نتایج نشان می دهد که نمایش صادقانه سود تحت مقررات استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی افزایش یافته است که به نوبه خود کیفیت محیط اطلاعاتی را افزایش می دهد. در نهایت نتایج نشان داد که استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود تأثیر دارد همراستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق می باشد.

نتایج حاصل شده از تحقیق احمدی و همکاران (۱۴۰۱) که چالش های پیاده سازی استاندارد های گزارشگری بین المللی مالی و تأثیر همگرایی آن بر کیفیت حسابداری را مورد بررسی قرار دادند. نتایج بدست آمده از تحقیق حاضر حاکی از آن است که بیم افزایش سودمندی اطلاعات حسابداری در همگرایی پس از استانداردهای بین المللی گزارشگری رابطه معنی داری وجود دارد، همسو با نتایج حاصل شده از این تحقیق می باشد.

نتایج حاصل شده از تحقیق اسکندری و همکاران (۱۴۰۱)، که به بررسی تاثیر استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بر رابطه بین تخصص مالی مدیرعامل و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج نشان می دهد که استاندارد گزارشگری بین المللی بر رابطه بین دانش مالی مدیرعامل با کیفیت گزارشگری مالی تأثیر دارد، همراستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق است.

نتایج حاصل شده از تحقیق حاجی حسینی و همکاران (۱۴۰۱)، که به بررسی تاثیر پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی روی کیفیت گزارشگری مالی تلفیقی در ایران پرداختند. نتایج نشان میدهد که کیفیت صورتهای مالی تلفیقی در صورت استفاده از استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی افزایش یافته است، همچنین این مطالعه، مازاد

کیفیتی را که توسط صورتهای مالی گروه در مقایسه با صورتهای مالی شرکت اصلی زمانی که پذیرش و کاربرد استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی برای تهیه صورتهای مالی تلفیقی توسط شرکتهای نمونه اعمال میشود ایجاد خواهد شد را نشان میدهد، همراستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق می باشد.

نتیجه آزمون فرضیه دوم

فرضیه دوم این تحقیق به شرح زیر بوده است:

بین استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی داری وجود تاثیر دارد. باتوجه به مطالعات انجام شده در بازه زمانی ۱۳۹۳ تا ۱۴۰۲ و یافته های بدست آمده از تحقیق، نتایج نشان داد، احتمال آزمون F لیمر برای مدل دوم تحقیق کوچکتر از ۵٪ شد بنابراین فرض مدل تلفیقی تأیید نگردید. یعنی، اثرات فردی و یا گروهی وجود نداشت و از روش داده های تابلویی برای برآورد مدل ها استفاده شد. همچنین احتمال آزمون هاسمن، برای تعیین استفاده از مدل اثرات ثابت در مقابل اثرات تصادفی، بیشتر از ۵٪ شد. بنابراین فرضیه مدل اثرات ثابت رد شد. این موضوع به معنی عدم وجود ارتباط بین خطای رگرسیون تخمین زده شده و متغیرهای مستقل است برای همین از مدل اثرات تصادفی جهت برآورد پارامترها و آزمون فرضیه ها استفاده شد. سپس فرضیه دوم تحقیق بر مبنای تخمین های به دست آمده بر اساس مدل رگرسیونی مورد آزمون قرار گرفت. تخمین های به دست آمده و آزمون های انجام گرفته در فصل چهارم، نشان داد که اولاً احتمال آزمون t برای متغیرمستقل استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی کوچکتر از ۵٪ است لذا؛ ضریب استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بکارگرفته شده در مدل رگرسیونی معنی دار می باشد این بدان معناست که متغیر فوق عامل مهمی در تعیین کیفیت سود می باشند.

ثانیاً بررسی مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مدل، نشان دهنده توان توضیح دهندگی مدل به منظور تشریح متغیر وابسته یعنی کیفیت سود می باشد. لذا نتایج حاصل شده از شاخص ضریب تعیین تعدیل شده مدل نشان می دهد، متغیر توضیحی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی تقریباً ۷۳٫۳۸ درصد از نوسانات ناشی از کیفیت سود را توضیح می دهد. همچنین با توجه به اینکه احتمال آماره F کوچکتر از ۵٪ شد یعنی اینکه که کل مدل از لحاظ آماری معنی دار می باشد.

افزون بر آن بر اساس علامت ضریب متغیر توضیحی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی به صورت مثبت نشان داده شده است، چنین استنباط می شود که افزایش در این متغیر، آثار افزایشی بر کیفیت سود دارد. لذا نتیجه آزمون های انجام شده به تأیید فرضیه دوم انجامید. یعنی ارتباط و همبستگی مثبت بین استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود در بازار سرمایه تهران وجود دارد.

نتایج حاصل شده از تحقیق بنکریمان و همکاران (۲۰۲۲) که به بررسی استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی چگونه بر عدم تقارن اطلاعات تأثیر می گذارد پرداختند و نتایج نشان می دهد که نمایش صادقانه سود تحت مقررات استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی افزایش یافته است که به نوبه خود کیفیت محیط اطلاعاتی را افزایش می دهد. در نهایت نتایج نشان داد که استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات و کیفیت سود تاثیر دارد همراستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق می باشد.

نتایج حاصل شده از تحقیق احمدی و همکاران (۱۴۰۱) که چالش های پیاده سازی استاندارد های گزارشگری بین‌المللی مالی و تاثیر همگرایی آن بر کیفیت حسابداری را مورد بررسی قرار دادند. نتایج بدست آمده از تحقیق حاضر حاکی از آن است که بیم افزایش سودمندی اطلاعات حسابداری در همگرایی پس از استانداردهای بین‌المللی گزارشگری رابطه معنی داری وجود دارد، همسو با نتایج حاصل شده از این تحقیق می باشد.

نتایج حاصل شده از تحقیق اسکندری و همکاران (۱۴۰۱)، که به بررسی تاثیر استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی بر رابطه بین تخصص مالی مدیرعامل و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج نشان می دهد که استاندارد گزارشگری بین المللی بر رابطه بین دانش مالی مدیرعامل با کیفیت گزارشگری مالی تاثیر دارد، همراستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق است.

نتایج حاصل شده از تحقیق حاجی حسینعلی و همکاران (۱۴۰۱)، که به بررسی تاثیر پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی روی کیفیت گزارشگری مالی تلفیقی در ایران پرداختند. نتایج نشان میدهد که کیفیت صورتهای مالی تلفیقی در صورت استفاده از استانداردهای گزارشگری مالی بین المللی افزایش یافته است، همچنین این مطالعه، مزاد کیفیتی را که توسط صورتهای مالی گروه در مقایسه با صورتهای مالی شرکت اصلی زمانی که پذیرش و کاربرد استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی برای تهیه صورتهای مالی تلفیقی توسط شرکتهای نمونه اعمال میشود ایجاد خواهد شد را نشان میدهد، همراستا با نتایج حاصل شده از این تحقیق می باشد.

پیشنهادها

پس از انجام مراحل یک پژوهش علمی، اگر پژوهش از یک روند سیستماتیک و پژوهشگرانه صورت گرفته باشد، پژوهشگر می تواند نظراتی را هم در مورد یافته ها و نتایج پژوهش و هم راهکارها و پیشنهادهایی را به منظور بهبود و بسط پژوهش های آتی بیان کند. بدین سبب در ادامه پیشنهادهایی مطابق با نتایج پژوهش و همچنین برای پژوهش های آتی ارائه می شود.

پیشنهادهایی مبنی بر نتایج تحقیق

پیشنهاد مبتنی بر نتایج فرضیه اول

با توجه به نتیجه حاصل از فرضیه اول مبنی بر اینکه « استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی بر عدم تقارن اطلاعات تاثیر دارد.» که مورد تایید واقع گردید به سهامداران و سایر سرمایه گذاران پیشنهاد می گردد که به بکارگیری استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی به عنوان یک عامل موثر بر عدم تقارن اطلاعات در شرکتهای توجیه ویژه ای داشته باشند زیرا نتایج حاصل شده از این فرضیه تحقیق نشان داد که با افزایش بکارگیری استانداردهای بین المللی حسابداری از میزان عدم تقارن اطلاعات در بین سهامداران کاسته شده و در نتیجه با کاهش میزان عدم تقارن اطلاعات شاهد بهبود وضعیت تصمیم گیری و افزایش شفافیت در اطلاعات ارائه شده توسط شرکتهای خواهیم بود بنابراین کسانی که به دنبال خرید و یا نگهداری سهام شرکتهایی هستند که میزان شفافیت مالی در آنها بیشتر باشد و میزان عدم تقارن اطلاعاتی در آنها کمتر باشد بهتر آن است که به دنبال نگهداری و یا خرید سهام شرکتهایی باشند که استانداردهای بین المللی حسابداری را بکار گرفته اند و تعداد بیشتری از استانداردهای بین المللی را اجرایی کرده اند سهام مناسب تری برای نگهداری و یا خرید می توانند باشند.

پیشنهاد مبتنی بر نتایج فرضیه دوم

با توجه به نتیجه حاصل از فرضیه دوم مبنی بر اینکه « بین استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی با کیفیت سود رابطه معنی داری وجود تاثیر دارد.» که مورد تایید واقع گردید به سهامداران و سایر سرمایه گذاران پیشنهاد می گردد که بکارگیری استانداردهای بین المللی حسابداری را به عنوان یک عامل موثر بر کیفیت سود در شرکتهای در نظر داشته باشند زیرا نتایج حاصل شده از فرضیه های این تحقیق نشان داد با افزایش میزان بکارگیری استانداردهای حسابداری در شرکتهای بورسی در ایران بر میزان کیفیت سود در این شرکتهای افزوده شده است بنابراین به سهامداران و سایر فعالان در

بازار سرمایه پیشنهاد می‌گردد اگر به دنبال خرید و یا نگهداری سهام شرکت‌هایی هستند که میزان کیفیت سود در آنها بالاتر باشد بهتر آن است که سهام شرکت‌هایی که در آنها استانداردهای بین‌المللی حسابداری اجرایی شده است را برگزینند زیرا اطلاعات ارائه شده توسط این شرکتها در زمینه سود دارای کیفیت بالاتری می‌باشد.

پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی

با انجام هر پژوهش، راه به سوی پژوهش‌های آتی باز می‌شود و لزوم انجام پژوهش‌های بیشتری احساس می‌گردد. موضوعات زیر برای انجام پژوهش توسط سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌گردد:

- ✓ بررسی تاثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر مدیریت سود
- ✓ بررسی تاثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر مقایسه پذیری سود
- ✓ بررسی تاثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر ریسک ریزش قیمت سهام
- ✓ بررسی تاثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر رشد هزینه‌های شرکتها
- ✓ بررسی تاثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر رشد بهای تمام شده محصولات شرکتها
- ✓ بررسی تاثیر استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر رشد سودآوری شرکتها

منابع

- ✓ احمدی، احمد، برزگر، غزاله، عسکرزاده، مسعود، (۱۴۰۱)، چالش‌های پیاده‌سازی استاندارد‌های گزارشگری بین‌المللی مالی (IFRS) و تاثیر همگرایی آن بر کیفیت حسابداری، دهمین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری و توسعه اقتصادی.
- ✓ اسکندری، شهلا، هدایتی، راضیه، میرحسینی، سید محمدرضا، (۱۴۰۱)، بررسی تاثیر استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی بر رابطه بین تخصص مالی مدیرعامل و کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، سومین کنفرانس بین‌المللی یافته‌های نوین در حسابداری، اقتصاد، مدیریت و بانکداری.
- ✓ حاجی حسینعلی‌ها، الیاس، نعمتی، عذرا، (۱۴۰۱)، بررسی تاثیر پذیرش استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی روی کیفیت گزارشگری مالی تلفیقی در ایران، شانزدهمین کنفرانس ملی رویکردهای نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، بابل.
- ✓ رحمانی، علی، ولی زاده لاریجانی، اعظم، میرزایی بیرامی، راحله، (۱۳۹۹)، استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (IFRS) و کیفیت گزارشگری مالی، نشریه پژوهش‌های حسابداری مالی، دوره ۱۲، شماره ۴، صص ۵۹-۷۸.
- ✓ سعدی، جهانگیر، جعفری، علی، نسل موسوی، سید حسین، (۱۴۰۱)، تاثیر پذیرش استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی بر محافظه‌کاری حسابداری، مدیریت سود و شفافیت اطلاعاتی، تحقیقات حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۴، شماره ۵۴، صص ۱۶۵-۱۸۶.
- ✓ فیروزی ماشلی، عادل، (۱۴۰۲)، بررسی استانداردهای حسابداری ایران و استانداردهای گزارشگری مالی بین‌المللی با تاکید بر استانداردهای اجاره، قراردادهای بیمه و ترکیب‌های تجاری، اولین کنفرانس بین‌المللی توانمندی مدیریت، مهندسی صنایع، حسابداری و اقتصاد، بابل.
- ✓ مخلوقی، اصغر، (۱۴۰۲)، چالش‌های پیاده‌سازی استانداردهای بین‌المللی حسابداری گزارشگری مالی (مطالعه موردی: شرکت‌های خصولتی)، دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در حسابداری، مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی.

- ✓ Benkraiem, R., Bensaad, I., & Lakhali, F. (2022). How do International Financial Reporting Standards affect information asymmetry? The importance of the earnings quality channel. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 46, 100445.
- ✓ Bonsall, S. B., IV, Green, J. R., & Muller, K. A. III, (2018). Are credit ratings more rigorous for widely covered firms? *The Accounting Review*, 93(6), 61–94. <https://doi.org/10.2308/accr-52044>.
- ✓ Chan, A. L.-C., Hsu, A. W.-H., & Lee, E. (2015). Mandatory adoption of IFRS and timely loss recognition across Europe: The effect of corporate finance incentives. *International Review of Financial Analysis*, Vol 38, Pp. 70-82.
- ✓ Kim, J.-B., Shi, H., & Zhou, J. (2014). International Financial Reporting Standards, institutional infrastructures, and implied cost of equity capital around the world. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, Vol 42, No. 3, Pp. 469-507.
- ✓ Kabir, H., & Su, L. (2022). How did IFRS 15 affect the revenue recognition practices and financial statements of firms? Evidence from Australia and New Zealand. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 49, 100507.
- ✓ Martins, M. J. T. d. S. (2014). Disclosure index and the cost of debt on Portugal, Ireland, Greece and Spain: An exploratory research regarding IFRS 7 disclosures, cost of debt and its impact on 2011 and 2012.

